№ 120 Սեպտեմբերի 1 Հինգշաբթի 1883 Սեպտեմբերի 1 Հինգշաբթի № 120

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ։
Առանձին համարները 5 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Ղարսից։ Նոր քին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Թիւրքիայից։ Արտաքին լուրեր։—ԽԱՒՈՆ ԼՈՒՐԵՐ։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։—ՖԵԼԻԵՏՕՆ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՂԱՐՍԻՑ

Օգոստոսի 10-ին

Անցեալները ճանապարհորդելով Ղարսից դէպի Շիրակ, տեսութեան գնացի խնկածից վանքին և նրա հանքային ջրերին։ Ճանապարհին հանդիպեցայ գաղթական հայ-աւետարանականների նոր գիւղին, որը Ղարաղալայ է կոչվում։ Ղարաղալան Ղարսի շրջանի Թախտի օկրուգի մէջ է գտանվում, Ղարսի հարաւ արևելեան կողմը, երկու և կէս ժամ հեռաւորութեան վրա։ Ես յոգնած լինելով ճիշց, ուղղեցի գնացքս դէպի գիւղը փոքր ինչ հանգստանալու։ Գիւղացիք տեսնելով, որ օտարական է մօտենում գիւղին, մի քանիսը դիմաւորեցին և իւրաքանչիւրը առաջարկում էր ինձ իր հիւրընկալութիւնը։ Ես հանդիստ առայ պ. Կարապետ Դանիէլեան Փողահարեանցի տանը, ուր մեծ հիւրասիրութիւն և պատիւ գտայ և մի քանի տեղեկութիւններ քաղեցի գիւղի մասին, որոնք հաղորդում եմ հետաքրքիր ընթերցողներին։

Ղարաղալայ գիւղը Ղարսի հայ գիւղերի մէջ մի բացառութիւն է կազմում իր շինութիւնով և հասարակութեան կազմակերպութիւնով։ Հեռուից անծանօթ ճանապարհորդի աչքին մի հետաքրքիր տեսարան է բացվում։ Տեսնում ես մի գիւղ, քաղաքային կանոնաւոր շինութիւններով, գիւղացիներին մահուդ շորերով, եւրոպական սեղի փանդուլով, փողոցը ուղղաձիգ և ընդարձակ, տները բարձրադիր, գեղեցկաշէն որմերով, սենեակները քաղաքային ճաշակի մեծ և լայն լուսամուտներով։ Իւրաքանչիւր տուն ունի իր դարպաղը, որպիսին Ղարսի մէջ հազիւ թէ կայ։ Այստեղ, այլ գիւղերի նման, անասունների կացարանը մարդկանց բնակարանների հետ միասին մէկ սենեակի մէջ խառն չէն, այլ անասունների գոմերը և մթերանոցները առանձին առանձին են շինված, սենեակներից հեռու։

Ղարաղալայի գիրքը կարելի է ասել լեռնային է, աւելի շահաւէտ է անասնապահութեան համար, քան սերմանահանութեան։ Այստեղ ընտիրը դեռ թարմ մանկութեան մէջ է. հիանալի է օդը, ամեն տեղ անուշահոտութիւն է բուրում, հովիտը և սարերը ծածկված են կանանչների առատութիւնով, զոյնզգոյն ծաղիկներ ալէծածան ճոճվում են մարգագետինների վրա, յորդառատ բղխում են շատ տեղերից անուշահամ և սառն վճիտ աղբիւրներ, որոնց առուակներում լողում են կարմրախայտ ձկներ. գիւղի մէջ տեղից անցնում է մաքուր ջուր և գիւղացիք քրտնաջան վարում են դեռ կոյս հողերը։

Ղարաղալայ գիւղը, որը այժմ Հայկաշէն են անուանելու, ունի 65 տուն բնակիչ. նոքա խառնուրդ են Ղարսից, Խարբերդից և Ալէքսանդրապօլից գաղթած հայերի և պատկանում են հայ-աւետարանական դաւանութեան։ Սոցա մէջ կան մի քանի տներ ևս, որք հայ-մալականներ են կոչվում և պատկանում են պրիգոնների դաւանութեան։ Կրօնական վէճերում թէև շատ հակառակ են հայ աւետարանականներին, բայց հասարակական գործերում շատ սիրով և համաձայն են ընթանում։ Հայ-աւետարանականները առ այժմ ունեն իրանց միջից մի քարոզիչ և մի մասնաւոր ուսուցիչ։ Կանոնաւոր ուսումնարանի մը շինութեան պատրաստութիւն են տեսնում. մտադիր են մի կրթված ուսումնական քարոզիչ ձեռք բերել, որը կարողանար կառավարել և ուսումնարանը։ Այն ինչ մեր միւս խեղճ գաղթականները երեք չորս տարի է դեռ ևս չեն կարողանում վերջ տալ իրանց մէջ արտեր և չայիրներ բաժանելու վէճերին. գաղաղալացիք իրանց հողային և առտնին գործերը կարճ ժամանակում կարգադրելից յետոյ, խկոյն սկսել են հոգալ և ուշք դարձնել հասարակական նիրքին բարեկարգութեան վրա և ահա հասարակական վճռով կարգադրել են հետեւեալ գովելի և օրինակելի օդտաւէտ կանոնները։

1) Ամենայն ոք, որ Ղարաղալայ (Հայկաշէն) գիւղի բնակիչ է, պարտաւոր է միակերպ հագուստ կրել և այն էլ հասարակութեան որոշած ամենաէժան կտորից։

2) Ղարաղալայի հասարակութեան արանց և թէ կանանց վրայից վերջանալու են ամենայն տեսակ ոսկեղէն զարդեր, բացի նշանադրութեան մատանին, որը կամեցողը կարող է կրել։

3) Տղան և աղջիկը իրանց ազատ ընտրութեամբ և հաւանութեամբ ամուսնանալու են։ Արգելված է ծնողաց բռնութիւն կամ որ և իցէ ստիպմունք գործ դնել այդ բանում, իրանց կամքի հաճութիւնը առաջ տանելու համար, ինչպէս որ սովորութիւն է մեր Ասիայի ժողովրդոց մէջ։ Արգելված է արքունքի կատարելութիւնից առաջ ամուսնութիւններ կատարելը։

4) Արգելված է «պաշլըղի» և «հատէմասու» այն ընդհանրացած շքասակար սովորութիւնները, որոնց համաձայն նշանադրվող տղան աղջկայ ծնողաց հաւանութիւնը ստանալու համար, իր վերջին աղքատութեան մէջ անդամ, պարտքերի մէջ թաղվելով հանդերձ, մի քանի հարիւր բուբլի տալու էր աղջկայ ծնողաց, բացի զանազան ծախսերը և ընծաները։ Այս վերջինս կարդալով, ակամայ յիշեցի ես իմ մտքում, որ հանգուցեալ Վեհափառ Հայրապետը, պաշլըղի սովորութիւնը ժողովրդեան մէջից վերացնելու համար, թէև չրջաբերական կոնդակով արգելք դրեց և առանձին կանոնադրութիւններ սահմանեց դորա մասին, բայց մինչև ցայժմ ահա քանի տարիներ են, որ գործադրութիւն չեն կարող դտնել, չնորհիւ մեր յետադէմ քահանաների և գործակատարների, որոնք ունենալով իրանց ձեռին մինչև անդամ այդպիսիներին չը պսակելու իրաւունքը, այնու ամենայնիւ չեն կարող առաջ տանել ընդհանրական հայրապետի մը կամքը, ժողովրդեան մէջից վնասակար սովորութիւն մը վերջացնելու համար, որոց մասին մի քանի անդամ թէ «Մշակում» և թէ «Արարատում» ես պատեհութիւն ունեցել եմ գրելու։

5) Արգելված է ճէհէզի, այն է աղջկայ բաժինք տալու սովորութիւնը։ Աղջկայ ծնողք պարտաւոր են միայն մի ձեռք էժանագին շոր տալու իրանց դստեր։ Մի ձեռք շոր և մի մատանի ես փեսայի տանից բերելու են ընծայ, հարսը տանելու ատեն։

6) Սովորութիւն եղած ամենայն աւելորդ հրաւէրներ վերջացված են։ Հարսանիքներում և հարկաւորեալ հրաւէրներում արգելված է զանազան շռայլ ծախսեր և խմիչքներ գործածելը։ Հարսանիքների մէջ հանդիսականներին տրվելու առաջին և վերջին պատիւը եղած է թէյը և միակ զուարճութիւնը ազգային երգերը և այսպիսով մի քանի բուբլիի հաշիւ է հանում հարսանիքի բոլոր ծախսը։

Այս խնայողական օդտաւէտ պայմանների վերա հրաւիրում ենք մեր խեղճ գիւղացիների ուշադրութիւնը, մանաւանդ Ալաշկերտի աղքատ գաղթականներին, որոնց մէջ այնքան ծանր կեր-

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

Երկարատև լռութիւնս առանց պատճառի չէր։ Մի բարեկամ Վիէննայում 6 ամիս առաջ ինձ մի պատմութիւն էր արած, որուն լոկ իրականութիւն լինելը պատմութեան հերոսին ծանօթ եղող այլ ունկնդիրք ևս հաստատեցին։

Նպատակս անձնապովութիւն չէ, բայց բարեկամներիս շատերը ասած են որ ես, որ և իցէ մի դէպք, վէպ, մի եղելութիւն լաւ պատմելու ընդունակութիւն ունեմ։

Շատ հաւանական է, որ ասքս պատմելու եղանակս լաւ գտած լինին, որովհետև ես իմ մէջ մի արտաքոյ կարգի բան չեմ տեսնում, բերանացի պատմում եմ մի բան ինչպէս ուրիշները կանեն։

Սակայն այդ կարծեցեալ ընդունակութիւնը ուզիմ ես արդեօք միանգամայն դրով պատմելու։ Ահա խնդիրը։ Ուստի մի փոքր փորձել ուզելով, լաւն վերոյիշեալ պատմութիւնը ուզեցայ հրապարակաւ պատմել։

Հրապարակաւ ամենքին մի բան պատմելու համար մամլոյ միջնորդութեան պէտք է դիմել։

Դիմեցի։ Այսինքն, նախ գրեցի վէպը որ 6 ամսի չափ տեսց, յետոյ Վիէննայի Մխիթարեան տպարանում տպել տալ սկսայ։ Գործին երկու երրորդ մասը տպագրած և մնացած է մի մասը, որ մի ամսից կը վերջանայ։

Թէև աննշան և դիւրին, բայց ամենաչնչին պատանդ և պայմաններից զուրկ լինելով, ինձ համար մեծ նշանակութիւն ունեցող սոյն դժուարին գործը գլուխ բերելու համար քիչ նեղութիւն չը կրեցի։ Այնքան սրտամաշ դժուարութեանց հանդիպեցայ, որ քաշածներիս համար էլ կարելի է առանձին մի վէպ գրել։

Չեմ կարող մոռանալ Մխիթարեանց վանուց տպարանապետ՝ վերապատուելի հայր Աւետիք Կոյլաւին, գործիս տպագրութեանը վերաբերմամբ ամենաւարար ինձ ցոյց տուած դիւրութիւնները, որոնց համար հանապազ երախտագէտ մնալու պարտաւորեալ եմ։

Վէպիս անունն է «Արտաւազդ և Մարկարէտ, կամ իրական վէպ մի հայ բժիշկ ուսանողի»։ Գլխոյկը բաղկացեալ է մօտ 150 երեսից։ Տպվելու են 500 օրինակ։ Գինը 1 ֆիորին է։

Բացարձակապէս պէտք է խոստովանիմ, որ եթէ ամենքը նոյն գնով ծախվին, տպարանի բոլոր ծախքերը, որոնց մի մասը անվճար է, դուրս գալուց յետոյ, 6 ամսուան աշխատութեանս փոխարէն հազիւ թէ կը մնայ ինձ մօտ 200 ֆիորինի չափ փող, զոր ես կընդունիմ իբրև արժանաւոր վարձատրութիւն, խորին չնորհակալութիւնս յայտնելով յարգելի ընթերցողաց։

Թուղթը շատ լաւ և մաքուր է, բայց դեղին գոյն (papier chameau)։ Տառերը Մխիթարեանց տպարանին ամենաընտիր տեսակներն են։ Սոյն յատկութիւններն էլ պարտական եմ մեծարգոյ հայր Աւետիքին, որ այս մասին խնամք տանելու բարութիւնն էլ չը ղլացաւ։

Որպէս զի յարգելի ընթերցողք մի գաղափար ունենան, ահաւասիկ վէպիս յառաջաբանը կը փութամ բառ առ բառ ընդօրինակելու։

«Անցեալ ձմեռ, մի երեկոյ, Վիէննայում մի սրճարանի մէջ հաւաքվել էինք տասնի չափ հայազգի երիտասարդներ, ի միջի որոց ես էի ամենից տարիքոտը, այսինքն 37 դարուն տեսած և երիտասարդութեան տիտղոսին հրաժեշտ տուած մի մարդ։

Խօսակցութիւնը այլ և այլ նիւթերի վրա շրջան անելուց յետոյ, կանգ առաւ ամուսնութեան վրա, և սորա վիճաբանական քննադատութիւնը երկար տևեց, որովհետև ամենքս էլ ամուրի էինք։

—Ինչու համար չէինք ամուսնացել...

Այս հարցը մէջ բերին, և իւրաքանչիւր ոք միմեանցից տարբեր փաստերով պատճառաբանեց իր անամուսնութիւնը։

Մինը ասաց, որ տակաւին շատ երիտասարդ եմ, ժամանակ ունիմ։ Միւսը ասաց թէ մինչև որ դրամագլուխս այսքան հազարի չը հասցնեմ, չեմ ամուսնանար։

Մի ուրիշը, թէ 1 ֆիորին վճարել եմ և 200,000 ֆիորինի վիճակախաղի մի տոմսակ եմ առել, եթէ ես տարայ, իսկոյն կամուսնանամ։ Մի այլ երիտասարդ էլ ասաց որ, մեծկակ օժիտով մի հարուստի աղջիկ դտնեմ, վաղը կը պսակուիմ։ Իսկ մինն էլ խօսքը բերնից յափշտակելով.—այնպիսի մի բան դտնեմ, վաղուան չեմ թողնուր, այս րոպէիս կամուսնանամ, ասաց։

Մի ուրիշին էլ հարցրին թէ, դու ինչու ամուրի ես մնացել։ Նա էլ պատասխանեց թէ, ես օրէ կը վաստակիմ, օրէ կուտեմ, կնիկս ինչ պէտք է ուտէ...

Վերջը սկսան ամենքը միաբերան խօսել։ Վիճաբանութիւնն տաքացաւ։ Ամուսնութեան փիլիսոփայութիւնն էլ չը մոռացվեցաւ քննադատվելու։ Բայց և այնպէս ոչ ոքի կարծիքը միւսին համաձայն չէր։ Ամենքը զանազան գաղափարներ էին յայտնում։ Ձայները բարձրացան, և մի ծիծաղաշարժ կերպարանք առաւ սրճարանական ժողովը։

Յանկարծ—եղբարք! ասաց մեզանից մինը, որ Վիէննայում բնակութիւն հաստատող հայերի ամենից հնագոյնն էր, լսեցէք և լսեցէք ինձ, ձեզ մի հետաքրքիր պատմութիւն անելու եմ, որ իսկ և իսկ եղելութիւն է և տեղի ունեցած է 7 տարի առաջ Վիէննայում մի հայ բժիշկ ուսանողի հետ. պատմութեան նիւթը՝ նախ բուռն սիրահարութիւն և յետոյ երջանիկ ամուսնութիւն է, հետեւաբար մեր վիճաբանած առարկային կը պատկանի։

Ամենքս էլ ականջնիս լարեցինք, այսինքն բոլորովին ականջ դարձանք, և առանց ընդհատելու մինչ վերջը մեծ հաճութեամբ լսեցինք պատմութիւնը, որ արդարև շատ հետաքրքիր և միանգամայն թատրերգական լինելով, ստէպ ստէպ պատահող դէպքերի կարգում չէր կարելի դասել։ Պատմութիւնը լաւ տպաւորութիւն գործեց ամենքիս վրա։ Ընդհանուր մի հիացում տիրեց մեր մէջ։ Այն ժամանակ անունովը յայտնի մի երիտասարդ, որ վիճաբանութեան միջոցին, երբ իրան հարցվել էր թէ ինչու կին չէ առել, և հեղբայր, ժամանակ չունեմ, ինչ անեմ» պատասխանել էր, նոյն երիտասարդը պատմութիւնը լսելուց յետոյ.

«Եղբարք, ասաց, ես ձեզ մի բան ասեմ, այժմեան պատմութիւնը ինձ այնքան սքանչելի թվեցաւ, որ այսուհետև հարկադրված եմ ամուսնանալու համար նեմանօրինակ սիրահարական մի դէպքի սպասելու, որովհետև դա՝ ամուսնութեան գեղարուեստական ճիւղն է»։

Իսկ ես վերջին խօսքս ճաշակդէտ պարոնին ուղղելով ասացի «եղբայր, մեր ամենքին յոյսերը կարելի է մի օր իրագործվին և ամուսնանանք, բայց դու, այդ տեսակ դէպքի սպասելով ցկեանս ամուրի մնալու դատապարտված ես»։

Ժողովը ցրվեցաւ։ Ամենքը գնացին, ես մնացի սրճարանում։ Այն երեկոյից մաքումս դրի գրել այս վէպը և հրատարակել։ Մի քանի հայ պարբերական թերթերում մինչ ցարդ նամակներ և ուրիշ այլ և այլ յօդուածներից դատ կանքումս որ և է մի վիպասանութիւն գրած չը լինելով, նախ վհատեցայ. բայց վերջը յարգելի ընթերցողաց ազնիւ ներողամտութեանը վստահանալով, քաջալերվեցայ, և այսօր առաջին անդամ թատրոնի բեմի վրա ներկայացնող երկոտ մի դերասանի նման հրապարակ եմ ելած դողդողալով թէ մի գուցէ սուլելու ձայներով խայտառակվիմ, որովհետև ո՞վ գիտէ որքան անթիւ, անհամար թերութիւններ կան գրածս վէպին կապակցութեանց և դասաւորութեանցը մէջ։ Բայց ինչ անեմ, առ այժմ ասկից աւելին չեմ կարող։

Իսկ գալով հայերէն լեզուի ոճերին, դարձուածքներին, սրանց համար էլ զատ ներում խնդրելու եմ յարգելի ընթերցողներից, որովհետև բոլորովին ռուսահայ կամ բոլորովին տաճկահայ բարբառով չը գրելու համար, երկու աշխարհիկ բարբառների այլատեսակ բուրաստաններից ծաղկաքաղ անելով, եթէ կարելի է ասել, բաբեխառն մի լեզու եմ գործածել որ, յոյս ունեմ թէ ռուսահային և թէ տաճկահային գիւրամատչելի կը լինի։»

ԿԸՈ

Օգոստոս 30-ին Բրյուսելի Ֆլամանական թատրոնում

—

Ինչպես հայտնի է, Բելգիայի ֆլամանական մասերում գտնվող Գենտ քաղաքում գտնվող թատրոնը ներկայացրեց Ֆլամանական գրողներ Ֆ. Ֆ. Ֆ.

...գինը, միշտ կը խօսէիք թէ Խրիմեան կառա-
...արել չը գիտէր, նա առաջնորդութեան յարմար
...արդ չէ, նա մի վանքի մէջ նստած, բանաստեղ-
...ութիւններ գրելու աւելի ընդունակ է: Բայց երբ
...թիֆլիսի մէջ կը տեսնէք, որ ամէն հայ սաստիկ
...սիրէ Հայրիկին, կեղծաւորութեամբ կելնէք
...վեստներ կարդալ նմա որպէս զի համարձակու-
...թիւն ունենաք Թիֆլիսի փողոցներն պտտելու:
...ք ուրիշներին մկներ և մրջիւններ կանուա-
...ք ձեր դեռնատարած բարձրութենէն. կերեի
...ք զոք ալ ձեզ պատիւ կը համարիք գետնա-
...ծ (caméléon) լինել և միշտ փոփոխել ձեր
...գոյն:

Գ. Միքայէլ իւր եղբօր Գարեգին վարդապետի
...մին տարածուած մատնիչութեան լուրերը հեր-
...քելու համար, թէև մի շարք նամակներ հրատա-
...կած է «Մշակի» մէջ, բայց խելացի ընթերցո-
...ղը նոյն իսկ այդ նամակներէ կը համոզուի թէ
...Գարեգին վ. իսկ և մի քանի երիտասարդների վրայ
...զգաքական ինչ տեսակ անհիմն կասկածներ
...տարածած է, որոց մասին սրբազան պատրիարքին
...ստ և սխալ տեղեկութիւններ հաղորդելով
...դրդեցուցած է նորին բարձր սրբազնութեան
...միտքը: Անհաւասիկ մի քաղուած 1881 ամի յու-
...նի 10-ին սրբազան պատրիարքէն առ Գարե-
...գին վարդապետ գրուած մատերմական, մա-
...ասնաւոր նամակէն:

«Մայիս 20 և 25 թուերով ընդարձակ նա-
...մակներդ առի... Միշտ անխոհեմութիւնը ազգին
...ասնը քանդեր է. մենք բարեկարգութիւն կու-
...զենք, մեր ազգին չը փճանալուն կաշխատինք, զըպ-
...ղոցներ և այլն, ուսմունք, արհեստ սորվինք և
...այլն. մենք զինուորական չենք, մէկ քանի խելա-
...ի համարուած երիտասարդաց խելքին փչածովը
...ինք ընթանար. մեր ամենէն աւելի անվախ և
...ամէջ համարածները պատրիարքին, առաջնորդին
...գաչապանութեան պէտք ունին միշտ. զբօսանքի
...համար խրոխտալ, դաշտին մէջ պոռչտել, խօսել
...գրել անխոհեմութեամբ, ետքը... ամէն, ազա-
...ի ինձի, մեղայ, ես չեմ ասեր... և այլն. զինուո-
...ական ժողովուրդք այսպէս չեն: Բնաւ մեր ազ-
...գը տրամադիր չէ այդ տեսակ յանդուգն և ան-
...պատակ ձեռներեցութեանց ընդունելութեան.
...այրերը հանդիստ ապրել, ուտել, քնանալ, խոր-
...խալ, փարա վաստակել, իրենց զաւակներն սակ
...ը տալ, ուրիշէն առնուլ, աղէկ բաներ պահան-
...ել, բայց բնաւ չաշխատել, ասոնց սորված են:
...ուրեանց մէջ անփորձ երիտասարդք երբեմն եթէ
...բաներ երազեն, ձայն բարձրանայ յանապատի կը
...դառնայ. այդ երիտասարդք միայն իրենք կը
...մասին: Այսպէս, կանչէ ասոնք քովդ և այս
...ողերս կարդա, ըսէ իրենց թէ հայերն ինքզինքն
...ին իրենց պատճառած վնասէն ազատելու հա-
...մար կը մատնեն 1-ն պատրիարքը, 2-ը առաջնոր-
...դը, 3-ն հայրերնին, մայրերնին և ինչ նուիրական
...ան որ ունին. ըսէ իրենց որ հայերու համար
...աշխատելու է առանց զիրենք յոգնեցնելու, ա-
...ռանց իրենց նեղութիւն կամ կասկած բերելու:
...Նոր համար կաշխատիմք 1) որ հայերը վնաս
...չ տուած, փարա չը տուած, չաշխատելով, չը
...նդունելով, երջանիկ լինին: 2) Խնդրեցինք մեր
...տերութիւնէն և բովանդակ տիեզերքէն որ մեր
...այրենիքը բարեկարգեն և խոստացան բարեկար-
...գել և միշտ կը խոստանան... 4) Մեր տէրութիւ-
...ը զժուարաւ կը համոզուի ազատութիւն և ա-
...ռանձնաշնորհութիւններ տալ մեզ, առարկելով
...թէ հայոց միտքը ապստամբել է տէրութեան դէմ.
...միշտ կը խօսիմք, կը գրեմք թէ սուտ է և այլն.
...ինքդ երիտասարդաց թէ այդ անխոհեմ ընդ-
...ացքովն ոյժ կուտան մեր վրա եղած
...անհիմն կասկածանաց... (Տեսնել «Մշակի»
...75):

Ինքներն կը հասկցուի թէ Գարեգին վարդապետ
...այիս 20 և 25-ի իւր նամակներին մէջ ինչ տե-
...ակ քաղաքական անհիմն կասկածանք-
...ներ, ինչ վրդովեցուցիչ լուրեր գրած է եղեր
...նկատմամբ ս. պատրիարքին որ նորին բար-
...ձր սրբազնութիւնն ալ ստիպուեր է մի այդպի-
...սի պատասխան տալ Գարեգինի գրածին: Այս
...նամակ ոչ թէ կարդարացունէ Գարեգինին, այլ
...աւելի երևան կը հանէ նորա յանցանք: Բայց թէ
...ինչ աստիճան վատութիւն է Գարեգին վարդա-
...պետի արածն որ կելնէ լրագրի մէջ ընդհանուր
...կարդոց կարդացուելու համար կը հրատարակէ
...այս նամակ, զոր ս. պատրիարքը, առանց Պատ-
...րիարքարանի դիւանին անգամ յանձնելու որ գը-
...գոն, ինք իւր ձեռքով գրած է և մասնաւորապէս
...մատերմական կերպով յղած է Գարեգին վարդա-
...պետին և ոչ անգամ վանի ազգային վարչու-
...թեան: Իսկ Սրուանձտեանց վարդապետը անխոհեմութեամբ կը տայ իւր եղբօր ձեռք պատրիարքի այդ մասնաւոր նամակ որ լրագրի մէջ հրատարակել տայ. նա չամաչէր նաև նամակին ներքև յայտնել թէ «ինքնագիր և մասնաւոր կերպով գրուած է Ներսէս պատրիարքէն Գարեգին վարդապետին:»

Ես կ. Պոլիս գնացած ժամանակս, տեղեկացած եմ արդէն սրբազան Ներսէս պատրիարքէն թէ Գարեգին վարդապետ ուրիշ ինչ զրպարտական նամակներ ալ գրած է, ինձ նկատմամբ. և եթէ պատրիարքն Ներսէս սրբազանի պէս մի խոհեմ անձ չը լինէր, Գարեգինի չնորհով ի զուր վանդ-ների պիտի ենթարկուէին մի քանի հայ երիտասարդներ: Ես աւելորդ և անխոհեմ կը համարիմ այստեղ, մի վրէժխնդիր և գծուծ փառասէր վարդապետի, որպիսի է Գարեգին, արած մատնութիւնները մանրամաս յայտնել, իւր զրպարտիչ և դաւաճան լինելը հաստատելու համար. թող նոքա որք այնչափ կոյր են որ չեն տեսներ, այնչափ խուլ են որ չեն լսեր, այնչափ ապուշ են որ ինքնին ոչինչ չեն կարող հասկնալ, տակաւին հաւատք ընծայեն նմա, տակաւին իբր անսխալ պատգամներ ընդունեն այդ խաբեայ և եղուիտ վարդապետի մեքենայ գրիչներին հրատարակած սուտերը և հայհոյութիւնները: Մենք այլ ևս չենք ուզեր զործ ունենալ այդպիսի ապուշների հետ և աշխատել գրել դոցա համար. այսչափն ալ շատ է հասկացողին: Մենք ոչ միայն կը սիրենք և կը յարգենք, այլ և կը պաշտենք այն կրօնաւորները որ կրօնի ճշմարիտ պաշտօնեաներ լինելով, իրենց անձ կը նուիրեն ժողովրդին: Կը պաշտենք Ներսէսներին, Սահակներին, Մեսրոպներին և այլն և նորէն ալ Խրիմեաններին և այլն: Բայց ատելով կատենք դաւաճան և եղուիտ կրօնաւորներին. նաև նոցա, որք այդ սեազգեստների փիլոնին տակ կը մտնեն քծնելով. այո, կատենք նաև նոցա որք շողոքորթութեամբ կը պագնեն ամէն սեազգեստի ձեռքը, հայր սուրբ կոչելով նոցա, թէև այդ եղուիտ սուրբ հայրերի համար շատ յարմարապէս երգած է անմահ Բէրանժէն հետեւեալը.

—Hommes noirs, d'où sortez-vous?
—Nous sortons de dessous terre,
Moitié renards, moitié loups,
Notre règle est un mystère...

Մեք հոգիի ամենայն զօրութեամբ կը բողոքենք այդպիսի կեղծ կրօնաւորների դէմ որոց սիրան ալ սեցած է իրենց արտաքին երևոյթին պէս. մենք միշտ պիտի խօսինք և զրեմք նոցա դէմ քանի որ կենդանի շունչ կայ մեր մէջ: Թող նոքա հալածեն մեզ. մենք կը շարունակենք...

Մ. Փորթուգալեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Nordd. Allg. Zeitg.» լրագրի մէջ մի նոր յօդուած տպեցաւ: Գերմանական կանցլերի մըտքերի բայատրողները բաւականութիւն են յայտնում, որ նրանց յարձակումը Ֆրանսիայի վրա այնքան աղմուկ գործեց: Նրանք հաւատացնում են, որ մի անգամ էլ փրկեցին եւրոպական խաղաղութիւնը, և ասում են, որ իրաւունք ունեն շնորհակալութիւն ստանալ խաղաղութեան բոլոր կողմնակիցներից մինչև անգամ Ֆրանսիայի մէջ: «Journal des Débats» լրագիրը այդ առիթով ասում է հետեւեալը. «Դժուար չէ հասկանալ, որ ըստ երևոյթին եւրոպական խաղաղութեան այդ փրկիչների համարձակ հաւաստիքները շատ վատ են ծածկում բաւական նշանաւոր դժուարութիւններ: Բերլինի այդ լրագրի ղեկավարները նկատեցին, թէ ինչ տպաւորութիւն գործեց նրանց առաջին յօդուածը բոլոր երկիրների մէջ, որոնք այդ անցքի չէզոք և անկողմնապահ վկաներ էին: Մինչև անգամ այն երկրի մամուլը, որ ամենից քիչ համակրութիւն ունի դէպի Ֆրանսիան, անիրաւացի անուանեց Բերլինի լրագրի յարձակումները: Բերլինի լրագիրը նկատեց այդ և երկրորդ յօդուած հրատարակեց, որը, չը նայելով իր ակներև կողմնակութեանը, նշանակված է առաջին յօդուածի գործած վատ տպաւորութիւնը ոչընչացնելու համար:

—«Times լրագիրը խօսելով «Nordd. Allg. Zeitg.» լրագրի երկրորդ յօդուածի մասին, ասում է, որ գերմանական կառավարութեանը վայել չէ ուշադրութիւն դարձնել այնպիսի փոքր լրագրի վրա, ինչպէս «Anti Prussien» է: Բերլինի լրագիրների յարձակումները չեն կարող խանգարել հանգստութիւնը, բայց նրանք վատ տպաւորութիւն են գործում: «Times» ասում է. «Մենք Ֆրանսիայից անբաւական լինելու պատճառ չունք տեսնում: Այդ հիման վրա, մեր կարծիքով, գերմանական կիսապաշտօնական մամուլի կայծակները պէտք է պահվեն աւելի յարմար բոպէի համար: Արձակելով նրանց մի երկրի դէմ, որ յարձակողական դիրք չէ բռնել, նրանք կարող են զրաւել Եւրոպայի համակրութիւնը դէպի Ֆրանսիա»:

—Ամստերդամի մէջ, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, նորերումս բացվեցաւ ազատ մտածողների միջազգային կօնգրես: Առաջին նիստի ճառախօսներից մէկը Բրէզլօն էր:

—Բէլգրադից «Polit. Gorresp.» լրագրին հաղորդում են, որ սերբիական պատգամաւորների ընտրութիւնները սկսել են: Կուսակցութիւնները մեծ ցոյցեր են գործում: Արմատականները շատ են աշխատում, բայց հազիւ թէ նրանք կարողանան աջողութիւն գտնել, որովհետև վերջին ժամանակներում այդ կուսակցութիւնը մեծ սխալներ գործեց:

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ի. Միլսը Սակրամէնտօում ընծայեց Կալիֆորնիա նահանգին Կոլումբոսի արձանը, որը ներկայացնում է այն բոպէներից մէկը, երբ մեծ մարդը գտնվում էր Կաստիլեան Իզաբէլլա թագուհու պալատում: Այդ արձանը 9 ֆուտ բարձրութիւն ունի և արժէ 35,000 դոլլար: Արձանը կը դրվի Կապիտոլիայի բլուրի վրա Սակրամէնտօում:

* * *

Լրագիրների յայտարարութիւնները, որպէս յայտնի է, մեծ նշանակութիւն ունեն արդիւնաբերութեան համար: Ահա թէ որպէս է նկարագրում նրանց ազդեցութիւնը Նիւ-Եօրկի «Belletristisches Journal»-ը պատասխանելով իր մի ստորագրողի նամակին: «Լրագրական յայտարարութիւնների նշանակութիւնը հիմնվում է մարդկային բնութեան յատկանիշ գծի վրա: Հարցրէք ամեն երկրի գործնական մարդկանց, իսկ ամենից առաջ մեր ամերիկացիներին, և նրանք այդ բանի վերաբերութեամբ ձեզ շատ հետաքրքիր բաներ կը պատմեն: Միայն Նիւ-Եօրկի «Herald» լրագրի կիրակվայ մի համարի մէջ, աշնանը կամ գարնանը, տպվում են համարեա տասը հազար դոլլարի յայտարարութիւններ: Մի թէ դուք կարծում էք, որ յայտարարութիւն տպողները այնքան յիմար են, որ փողերը իզուր դցում են: Փարիզի առևտրական առաջին տներից մէկը ասում է հետևեալը յայտարարութիւնների մասին: «Առաջին յայտարարութիւնը չէ նկատվում. երկրորդը նկատում են, բայց չեն կարդում. երրորդը կարդում են, բայց չեն մտածում նրա մասին. չորրորդ յայտարարութիւնը կարդալիս հետաքրքրվում են գնով. հինգերորդի ժամանակ դրա մասին խօսում են կնոջ հետ. վեցերորդ յայտարարութիւնը դրաւում է նրանց. կարդալով յայտարարութիւնը եօթերորդ անգամ,—առնում են»:

* * *

Ֆրանսիայում նորերումս կանանց ազատութեան ճանապարհի վրա մի նշանաւոր քայլ արեցին: Մի քանի ամիս առաջ, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը յանձնեց «Ecoles maternelles» ուսումնարանի տեսչուհի տիկին Մարի Լօազիլիօնին, այցելել Հիւսիսային Ամերիկայի բոլոր մասնաւոր և պետական ուսումնարանները և ուսումնասիրել բոլորը, ինչ որ կարելի կը լիներ փոխառնել այնտեղից: Այդպիսի նշանաւոր յանձնարարութիւն առաջին անգամ ստացաւ մի կին: Տիկին Լօազիլիօն փառաւոր կերպով կատարեց իր վրա դրված յանձնարարութիւնը: Նորերումս նա վերադարձաւ Ամերիկայից և լուսաւորութեան մինիստրին ներկայացրեց մի մանրամասն զեկուցում, որը աչքի է ընկնում իր պարզութեամբ, ճշտութեամբ և նիւթերի առատութեամբ: Զեկուցումը շատ խրատական և ուսանելի փաստեր է պարունակում: Մինիստր Ֆէրրի տիկին Լօազիլիօնին մեծ շնորհակալութիւն յայտնեց:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ԿՕՊԵՆՀԱԳԵՆ, 30 օգոստոսի: Այսօր թագաւոր կայսրի անուանակոչութեան տօնի առիթով այստեղի ռուսաց նոր եկեղեցում հանդիսաւոր մաղթանք կը կատարվի, յետոյ „Դերժավա" նաւի վրա նախաճաշիկ կը լինի, իսկ գիշերը ռուսաց և դանիական բոլոր նաւերը լուսաւորված կը լինեն:

ԲԵՐԼԻՆ, 30 օգոստոսի: Այստեղ հասաւ կոմս Պավել Անդրէեվիչ Շուվալով և ռուսաց ուրիշ օֆիցերներ, որոնք ուղարկված են գերմանական զօրախաղերին ներկայ գըտնվելու համար:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 օգոստոսի: Այսօր թագաւոր կայսրի անուանակոչութեան տօնի առիթով մայրաքաղաքը զարդարվեցաւ դրօշակներով: Ալէքսանդրօվսկի վանքի մէջ կատարվեցաւ հանդիսաւոր մաղթանք ներկայութեամբ բարձրաստիճան պալատականների, գեներալների և Ս. Պետերբուրգի զօրքերի օֆիցերների: Ներկայ տարվայ մէջ „Голосъ" լրագրի ենթադրված հրատարակութիւնը նախկին խմբագրութեամբ չի կայանայ և փողերը կը վերադարձնվեն ստորագրողներին: „Новое Время" լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհուրդը իր պարապմունքները սկսելուն պէս կը քննի Արևմտեան Սիբիրի մէջ պետական կայքերի առանձին վարչութիւն հիմնելու նախագիծը: Նախագծի նպատակն է դադարեցնել անտառների և պետական այլ սեփականութեան յափշտակելը:

ԿԻԵՎ, 30 օգոստոսի: Կիրակի բացվեցաւ այստեղ գիւղատնտեսական աշխարհանդէս: Ամենաաւ մասը գիւղատնտեսական գործիքների բաժինն է, որոնց թւում կան մի քանի նոր հնարվածներ: Առանձին ուշադրութեան արժանի է ակվարիում ձկներ բազմացնելու համար:

ԿՐՕԼԵՎԵՑ, 30 օգոստոսի: Հրդեհը ոչնչացրեց Ալտինովկա գիւղը: Այրվեցան 300 տներ: Վնասը հասնում է 400,000 ռուբլի:

ՎԻԵՆՆԱ, 30 օգոստոսի: Այստեղ հասաւ սպանիական թագաւորը:

ՋԱԳՐԵԲ, 30 օգոստոսի: Կիրակի երեկոյեան ամբոխը ջարդեց պատուհաններ հրէական մի քանի տների մէջ և քարեր արձակեց վրա հասած զօրքերի վրա: Վերջինները հրացաններ արձակեցին, բայց ոչ ոքի չը վիրաւորեցին: Բազմաթիւ կալանաւորումներ կատարվեցան: Գիշերը հանգիստ անցաւ:

ՆԻՒ-ԵՕՐԿ, 30 օգոստոսի: Օգոստոսի 28-ին բացվեցաւ Հիւսիսային Խաղաղ-Ովկիանոսեան երկաթուղին:

ՓԱՐԻԶ, 30 օգոստոսի: Տուլօնից Տօնկին ուղարկվեցան 600 զինուորներ և 6 թընդանօթներ: Լրագիրները պահանջում են, որ դարձեալ օգնական զօրքեր ուղարկվեն և եռանդով գործվի սև դրօշակների դէմ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 օգոստոսի: Պետական բանկի 5% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ր. 75 կ., երկրորդ 94 ր. 12 կ., երրորդ 94 ր. 25 կ., չորրորդ 93 ր. 75 կ., հինգերորդ 93 ր. 75 կ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 214 ր. 75 կ., երկրորդ 211 ր., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 92 ր. 12 կ., երկրորդ 92 ր., երրորդ 92 ր. 25 կ., ոսկի 8 ր. 31 կ.: Ռուսաց 1 ռուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $23^{13}/_{16}$ պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա $203^{1}/_{8}$ մարկ, Փարիզի վրա $251^{1}/_{2}$ ֆրանկ: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ

ԷՋՄԻԱԾՆԵՑԻՈՑ ՍՈՒՐԲ ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

ՍՈՒՐԲ ՄԱՐԻԱՄԵԱՆ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆՈՒՄ

ԱՇԱԿԵՐՏՈՒՀԻՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

և

ՆՈՐԵԿՆԵՐԻ ԸՆԴՈՒՆԵԼԸ

ՍԿՍՎԵՑԱՆ

ՕԳՈՍՏՈՍԻ 29-ԻՑ

Տեսուչ ուսումնարանի՝
կար. Թէմուրաղեանց

Ուսումնարանը գտնվում է Լազարեվսկի փողոցի վրա, Մելիք-Շահնազարեանցի տունը:

3—7

ՄԻ ՕՐԻՈՐԴ, որ աւարտել է իր ուսման ընթացքը ռուսաց օրիորդական գիմնազիայում և պարապել է հայոց ուսումնարաններում ՉՈՐՍ ՏԱՐԻ ուսուցչուհութեամբ թէ ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԻԶՈՒՄ և թէ ԿՐԹԱՆՆԵՐՈՒՄ,—ցանկանում է գաւառական քաղաքներից մինում ուսուցչուհութեամբ պարապել: Պայմանների մասին դիմել պ. Զ. Գրիգորեանցի գրախանութը:

8—10

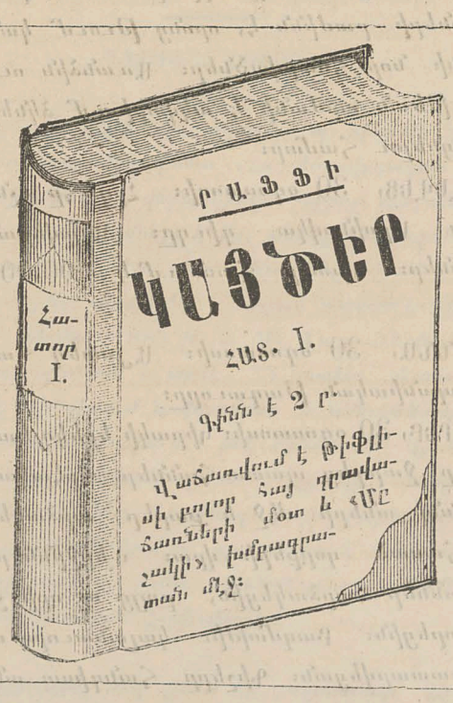

ՊԱՍՏԱՌ (օբոյ) ՏԱՐՆՕՊՕԼ, եղբայրների գործարանական **ՊԱՀԵՍՏԻ** մէջ:

Լօրիս-Մելիքովսկայա փողոց, ա. Զուբալովի, հոգևոր սեմինարիայի հանդէպ:

Ստացված է մեծ քանակութեամբ **ՊԱՍՏԱՌ** (օբոյ) 12 կոպեկից մինչև 5 ռուբլ ԲՈՒԼՕ:

Քանակութեամբ գնողներին ԶԻՋՈՒՄՆ կը լինի:

16—25

Симъ имѣю честь извѣстить почтенѣйшую публику, что мною открыто ТИПО-ЛИТОГРАФИЧЕСКОЕ заведеніе на Дворцовой улицѣ въ домѣ Цовьянова гдѣ принимаю разнаго рода заказы, какъ по типографіи, такъ и по Литографіи, по самымъ сходнымъ цѣнамъ.

И. Я. ЛЕВИНЪ

2—3

Կուկիու ս. Աստուածածնի տղայոց ուսումնարանում աշակերտաց ընդունելութիւնը կը սկսվի ամսիս 25-ից, իսկ կանոնաւոր ուսումը կը սկսվի սեպտեմբերի 5-ից: Ուսումնարանը ունի երեք պատրաստական-ներ. առաջին և երկրորդ պատրաստական-ները մի դասատան մէջ, երրորդը առանձին:

Հոգաբարձու՝ Բ. Փիրադեանց:

Թիֆլիսի քաղաքացիներից ի յիշատակ 1868 թ. ապրիլի 4-ին հիմնած ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՒԻ դիրեկցիան պատիւ ունի յայտնել, որ հիւանդանոցի մէջ սեպտեմբերի 1-ից հիւանդները ընդունվում են առաւօտեան 9 ժամից մինչև 1-ը կէսօրից յետոյ:

Հիւանդանոցի դիրեկտոր Դ. Լիսիցեվ:

ԲԺԻՇԿ ԿԻՆ

Ա. Ի. ՇՂԵՐԲԻՆԻՆԱ

ընդունում է հիւանդներին առաւօտները մինչև 10 ժամը, երեկոյեան 5—7 ժ. Միխայլովսկայա փողոց տուն № 91: (Քաղաքային հիւանդանոցի հանդէպ):

3—8 (2)

ԵՐԿԱԹ

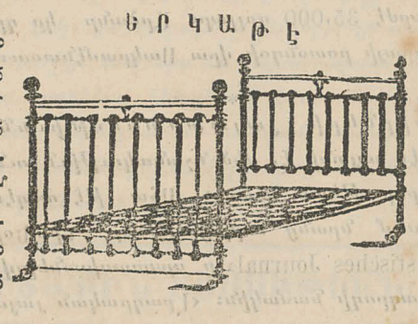

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ

Մի հոգու համար 8 ռուբլուց, երկու հոգու համար 14 ռ., մահճակներ ծովային խոտով լցված 6—9 ռ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ**: Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներ և երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կողպէքներ, թերիվ, տղամարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԷՕՆԿԱ, ըէվոլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբոմներ, կոնֆեկտներ, թէց 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

82—100

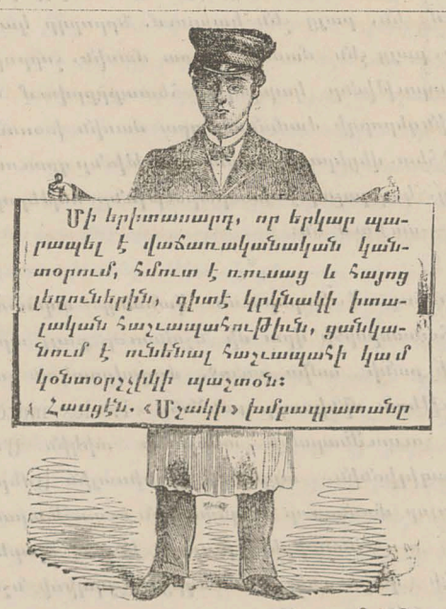

3—3

ՀԱՅՈՑ ՄԵԾ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ՍՈՒՐԲ ՄԵՍՐՈՊԸ

(կենսագրութիւն. պատկերով)

Աշխատասիրութիւն Արամ Մելեանի:

Ծախվում է Թիֆլիսի կենտրոնական և կովկասեան գրավաճառանոցներում:

Գինն է 25 կոպ.

2—3

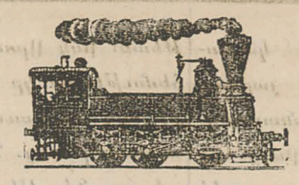

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՑՔՆԵՐ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՆԵՐԻ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻ ԵՒ ԲԱԳՈՒԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ.	ժամ. րոպէ.		ժամ. րոպէ.	ժամ. րոպէ.
Բաթում. .	—	8— „ առ.	Բագու. . .	—	10—23 առ.
Սամտրեդի.	12— 2	12—18	Գանձակ. .	12—20	12—48 գիշ.
Ռիոն . . .	1— 9	1—22	Թիֆլիս . .	7—49	8—31 առ.
Սուրամ. .	6— 8	6—11 երեկ.	Գօրի . . .	10—56	11— „
Միխայլօվո.	6—23	6—33	Միխայլօվո.	12—26	12—46
Գօրի . . .	7—53	8— 2	Սուրամ. .	12—58	1— 1
Թիֆլիս . .	10—25	11—11	Ռիոն . . .	5—54	6— 9 երեկ.
Գանձակ. .	6—20	6—39 առ.	Սամտրեդի.	7—	7—20
Բագու. . .	8— 8 երեկ.	—	Բաթում. .	11—21 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԱՄԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ		ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ
Սուրամ. . .	—	1—38 գիշեր	Թիֆլիս . .	—	3—11
Միխայլօվո.	1—50	2— 5	Գօրի. . . .	6—30 երեկ.	6—41
Գօրի. . . .	4— 6	4—30	Միխայլօվո.	8—41	8—56
Թիֆլիս. . .	8—առաւ.	—	Սուրամ. . .	9— 8 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ՍԱՄՏՐԵԴԻԻ ԵՒ ՓՕԹԻԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ		ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ
Փօթի. . . .	—	8—45 առ.	Սամտրեդի.	—	7—30 երեկ.
Սամտրեդի.	11—39 առ.	—	Փօթի. . . .	10—24 երեկ.	—

ԹՈՑԼՍՈՒՈՒԹԵԱՄԲ

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՎԵՐԱՏԵՍՉԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ ԹԻՖԼԻԶՈՒՄ

Սօլօլակի և Բարիչեվսկի փողոցների անկիւնում, Աղէքսանդր Ղորղանեանցի տանը, № 21

Առևտրական կուրսերի նպատակն է մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ այն երկու սեռի անձանց, որոնք որ կամենում են իրանց վաճառական գործունէութեանը նուիրել:

Կուրսերը կունենան երկու բաժին՝ մեծագոյն միամեայ դասընթացքով և փոքրագոյն երկամեայ դասընթացքով:

Աւանդելի առարկայք սոքա են՝ 1) Առևտրական տնտեսութիւն, 2) Առևտրական թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն, 4) Առևտրական թղթակցութիւն և 5) Առևտրական կանոնագրութիւն:

Տարեկան վարձը մեծագոյն բաժանման համար 125 ռուբլի է. իսկ փոքրագոյնի համար 75 ռ.:

Կուրսերի մանրամասն կանոնները և ծրագիրը թէ ռուսերէն և թէ հայերէն լեզուով կարելի է ստանալ ձրիապէս հիմնադրի բնակարանումը, եղբարց Ծովիանովների առևտրական տան գրասենեակում և „Մշակ“ լրագրի խմբագրութեան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք նոյն կանոնները և ծրագիրը ստանալու համար պէտք է դիմեն բացառապէս հիմնադրին վերոյիշեալ հասցէով:

Ընդունելութիւնը ցանկացողների համար լինում է ամենայն օր 6 ժամից մինչև 8 կէսօրից յետո: Նոյն ժամանակամիջոցում կարելի է հիմնադրից բացատրութիւն ստանալ կուրսերին վերաբերեալ բոլոր հարցերի մասին:

Հիմնադիր „Առևտրական կուրսերի“ Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆՑ

Աշակերտների ընդունելութիւնը կը շարունակուի միայն մինչև 15-ն սեպտեմբերի:

11—15 (2)

ՇՕԿՕԼԱՏ ԵՒ ԴՐԱԺԷ

Ս. ՍԻՈՒ ԵՒ ԸՆԿ.

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՄԷՋ

Գտնվում է **ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ** հետևեալ մագազիններում: Գ. Մ. կօպաձէի, Ս. Անիեվի, Ա. Պ. Ակօպօվի, Վ. Ֆ. Սիտօվի, Ե. Ա. Եղիազարօվի, Գ. Ա. Բաեադշեվի, Ս. Ա. Ծովիանօվի, Յ. Ա. Բաբանօսօվի, Յ. Ի. Գուրգենօվի, Ի. Ա. Եւանդուլովի և ուրիշ շատերի մագազիններում, նոյնպէս և **ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ** երկրի միւս բոլոր քաղաքներում:

13—24 (1—15)

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադարձնող: Գինը 2 ռ. շիշը, **ՓՈՍՏԱՅՈՎ** ուղարկված 2 ռ. 49 կոպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը **ԹԻՆԱՅԻ ԻՒՂ**, մազերը ամրացնելու համար, 1 ռ. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, **ՏՈՒԱԼԵՏ Ի ՍԱՊՈՆ** և հոտաւէտ ջրեր և այլն:

38—100

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 31 Августа 1883 года. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час., Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.